SANAT VE MİTOLOJİ DERSİNDE YUNAN MİTOLOJİLERİNİN KULLANIMI

Taylan ÇETİN[1]

[1]taylancetin(at)gmail.com ORCID 0000-0002-7945-865X

Çetin, Taylan. "Sanat ve Mitoloji Dersinde Yunan Mitolojilerinin Kullanımı". idil, 60 (2019 Ağustos): s. 1063–1070. doi: 10.7816/idil-08-60-11

Özet

Günümüzde yunan mitolojisi halen daha birçok alanda kullanılmakta ve ilham vermektedir. Günlük hayatta kullanılan birçok nesnenin isim kaynağı oluşturmaktadır. Birçok marka halen daha logolarında, isimlerinde ya da tanıtımlarında yunan mitolojisine ait öğeler kullanmaktadır. Ayrıca izlenilen fantastik filmler, okunan fantastik roman ya da hikayelerinde temaları yunan mitolojisine dayanmaktadır. Günümüzde dahi bu kadar etkin ve yaygın olarak kullanılan yunan mitolojisi üzerinde önemle durmak gerekir. Sanat tarihinde görsel sanatların temel konularından biri ise yunan mitolojisidir. Birçok sanatçı sayısız denecek kadar fazla bu konu üzerinden sanat eseri üretmişlerdir. Aynı mitolojik konu birçok sanatçı tarafından işlenmiştir. Güzel sanatlar eğitimi veren fakültelerde bulunan sanat ve mitoloji ya da benzeri içeriğe sahip dersler ile yunan mitolojisine ait hikayeler, mitler, kahramanlar, tanrı ve tanrıçaları ve diğer tüm karakterleri mekanları öğrenmek mümkündür. Güzel sanatlar eğitiminde sanat tarihi dersinin konularının oldukça fazla olması nedeni ile mitolojik konularda birçok detaya yeteri kadar zaman ayrılamamaktadır. Bu sebeple mitoloji konulu eserlerin ayrıca işlenmesi ve içeriklerinin detaylı işlenmesi gerekmektedir. Böylece sanat tarihi dersine destek olunmakla beraber farklı dönem sanatçıların ve eserlerinin karşılaştırılması sağlanabilecektir. Günümüzde ve sanat tarihinde oldukça önemli yer kaplayan yunan mitolojilerin güzel sanatlar eğitimi veren fakültelerde, sanat ve mitoloji ya da benzeri içeriğe sahip dersler kapsamında işlenmesi gerekmektedir. Böylece günümüz ve sanat tarihi anlamında birçok öğenin tanımlanması ve öğrenilmesi sağlanabilecektir.

Anahtar Kelimeler: mitoloji, yunan mitolojisi, sanat ve mitoloji

Makale Bilgisi
Geliş: 2 Haziran 2019 *Düzeltme: 23 Haziran 2019* *Kabul: 14 Temmuz 2019*
DOI: 10.7816/idil-08-60-11

© 2019 idil. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Giriş

Günümüzde birçok alanda mitolojik konular, hikayeler ve mitler kullanılmakta ve ilham alınmaktadır. Mitoloji ile ilgili konular hayatımızda her alanda karşımıza çıkmaktadır. Özellikle antik yunan mitolojisi bu konuda baskın bir durumdadır. Günlük yaşantımızda kullandığımız birçok materyalin isimlerini, izlediğimiz fantastik filmlerin, okuduğumuz fantastik hikayeler ya da romanların temel ilham kaynaklarını antik yunan mitolojisi oluşturmaktadır. Böylesine geniş bir alanda etkin olan antik yunan mitolojisi genel anlamda sanatın ve görsel sanatların temel konularından biri olmuştur.

Sanat tarihini oluşturan görsel sanatların temel konularından ikisini din ve mitoloji oluşturmaktadır. Bu iki konu ressamların en önemli kaynak noktasını oluşturmaktadır. Özellikle antik yunan mitolojisine ait birçok mit, hikaye ya da kahramanlarının konu edildiği eserler bulunmaktadır. Sanat tarihi derslerinde genel olarak bu konular işlense de ayrıntılı ve detaylı olarak işlenememektedir. Temel olarak sanat tarihinin çok geniş kapsamlı olması spesifik olarak belirli konulara eğilmekte zorluk yaşanmasına sebep olmaktadır. Bundan dolayı resim sanat tarihinde sanat ve mitoloji gibi bir konunun ayrıca işlenmesi ve detaylarına inilmesi gerekmektedir.

Yunan Mitolojisi Ve Günümüzde Kullanımı

Mitoloji " Bütün dünya milletlerinin kullandıkları " Mitoloji" kelimesi, Yunanca, bir nevi masal, hikaye demek olan "Mythos" ile, söz anlamına gelen "Logos" kelimelerinden yapılmıştır.

Mitoloji; çok eski zamanlarda gelmiş ve yaşamış olan ulusların inandıkları Tanrıların, perilerin, devlerin hayat ve maceralarından bahseden "Mit"(Mythe)ler ve hikayelerdir. Aynı zamanda Mitoloji, gerçek hayata uymayan bu efsanevi hikayelerin, masalların nasıl doğduğunu, nasıl geliştiğini, güzelleştiğini, ifade ettikleri anlamı, inancı ve bu alanda yetişen bilginlerin düşüncelerini bildiren bir ilimdir." (Can, 2011, s. 17)

Mitolojik öğeler halen daha günümüzde birçok alanda kullanılmaktadır. Gerek sinema sektörünün konuları olsun gerekse birçok ticari markanın logolarında ya da tanıtımlarında olsun mitolojik öğeleri görmek mümkündür.

Resim 1: Neptün Çeşmesi, Bolonya (ayrıntı)
(Bluffton University, 2019)

MASERATI

Resim 2: Maserati otomobil firmasının logosu
(Maserati)

"Maserati tarihindeki ikonik sembol, 16. Yy'dan beri Bolonya'da Maggiore Meydanı'nda yükselir. Maserati Tridente logosu, hem Bolonya'yı hem markayı sembolize ederken, şehrin Neptün Çeşmesi'nden ilham almaktadır. " (Maserati)

Ünlü otomobil firması Maserati'nin logosu yunan mitolojisindeki denizler tanrısı Poseidon ya da roma mitolojisindeki ismiyle Neptün' nün elinde tuttuğu üç başlı yabasıdır.

Sanat tarihindeki hemen hemen bütün eserlerde Poseidon tasvir edilirken elindeki üç başlı yaba kullanılmıştır.

Moda dünyasının bilindik firmalarından olan Versace ise Medusa'yı logosu olarak kullanmıştır. Medusa her ne kadar bir tanrıça olmasa bile gerek yılan saçları gerekse bakışları ile insanları taşa çevirmesi tarih boyunca oldukça ilgi çeken bir karakter olmasını sağlamıştır.

Resim 3: Caravaggio, Medusa, 1595- 1598, Tual Üzerine Yağlı Boya
(Google Arts & Culture, 2019)

Resim4: Versace Moda Markasının Logosu
(Wikipedia The Free Encyclopedia, 2019)

Günümüzde Yunan ve roma mitolojisine ait kullanım oldukça geniş bir alan sahiptir. Güneş sistemindeki gezegenler roma mitolojisindeki tanrı, tanrıçaların ve diğer karakterlerin isimlerinden esinlenerek verilmiştir. Sadece gezegenler değil gezegenlerin uydularının dahi isimleri Roma mitolojisi kaynaklıdır. Örnek olarak savaş tanrısı Mars'ın (Ares) uyduları olan Deimos ve Phobos, Ares ve Venüs'ün (Afrodit) çocuklarının isimleridir.

Günümüzde antik yunan ve roma mitolojisine ait öğelerin kullanım alanlarına ait yüzlerce örnek vermek mümkündür.

Özellikle yunan mitolojisinin kahramanları günümüzde bazen isim bazen ise şekil değiştirilerek kullanılmaktadır. Televizyon sinema ve internetteki görsel materyallerin içinde yeni süper kahramanların aslında antik yunan mitolojisindeki kahramanlarla benzeşlikleri açıkça ortadadır.

Resim 5: "Aquaman" Sinema Filmi (2018)
(aquamanmovie, 2018)

Resim 6: Hendrik Goltzius, Neptune, 1592, Gravür
(National Gallery of Art, 2019)

Bu benzerliklerin dışında bazı mitolojik kahramanlar üzerlerinde herhangi bir değişiklik yapılmadan isimleri özellikleri korunarak kullanılmaya devam etmektedir. Dünyanın en büyük çizgi roman şirketlerinin de mitolojik kahramanları günümüzde kullanmaya devam ettikleri görülmektedir.

Resim 7: Giovanni Francesco Barbieri (Guercino),
Mars ve Cupid
(Mars with Cupid)
Tual Üzerine Yağlıboya
176.8 x 233.7 cm
1649
(Cincinati Art Museum, 2019)

Resim 8: Marvel Comics'in Ares Karakteri
(Marvel Comics, 2019)

Resim 9: DC Comics'in Ares Karakteri
(DC Universe, 2019)

Hayatımızın içinde halen daha yer etmiş olana bu konuyu görmezden gelmek ve eğitim noktasında yok saymak mümkün değildir. Bu sebeple sanat eğitiminde sanat ve mitoloji ya da benzeri içeriklere sahip derslerin bulunması ayrı bir önem taşımaktadır.

Yunan Mitolojisi Konulu Sanat Eserlerinin İncelenmesi:

Geçmiş döneme bakıldığında yunan mitolojisindeki kahramanların, tanrıları, yarı tanrıların ve çeşitli yaratıkların tek bir şekilde görselleşme yöntemi bulunmaktaydı. Homeros ve Ovidius'un yazımlarında kaynak alınarak yapılan bu görselleştirme işlemi dönemin resim sanatçıları tarafından yapılmakta idi. Bu sebeple birçok sanatçının yunan ve roma mitoloji konulu eserleri bulunmaktadır.

Birçok sanat döneminde de bu konular işlenmeye devam etmiş, rönesans, barok, klasisizm, neoklasisizm ve hatta çağdaş sanat dönemlerinde bile mitolojik konulu resim eserlerine rastlanmaktadır.

Güzel sanatlar fakültelerinde işlenen sanat ve mitoloji isimli ya da benzer içerikli derslerin içeriğinde hem sanatçıların yaptığı eserlerin birçok açıdan değerlendirilmesi yapılırken bir yandan da yunan mitolojisi kahramanlarını ve mitlerini öğrenilmesi mümkündür.

Öncelikli olarak yunan mitolojisinde yer alan 12 büyük tanrının yer aldığı eserler üzerinden gitmekte fayda vardır. Böylece yunan ve roma mitolojisindeki ana kahramanları öğrenerek işlenen

hikayelerin kahramanlarına hakim olmak mümkündür. Sonuçta yunan ve roma mitolojisindeki tüm tanrı tanrıça ve yarı tanrıların birbirleriyle akrabalıkları söz konusudur.

Yunan ve roma mitolojisini konu alan başlıca eserleri incelerken sanatçının hayatından ve diğer başlıca eserleri ve dönemiyle ilgili bilgi verilerek başlanmalı böylelikle sanatçı ve dönemi ile ilgili sanat tarihi dersinde işlenen bilgiler pekişecektir. Ayrıca mitolojik bir mitin tasvir edildiği eserlerin başka sanatçılar tarafından yapılmış örneklerinin görülmesi hem sanatçılar arasında hem de sanatsal dönemlerin arasındaki farklılıkların anlaşılması açısından önemli bir nokta oluşturmaktadır. Genel olarak sanat tarihi dersleri tarihsel bir çizgi doğrultu üzerinde işlendiği için dönemsel farklılıklar fazlasıyla değinmemektedir.

Sanat tarihindeki usta sanatçıların yapmış olduğu mitolojik konulu eserlerde anlatılan mitlerin (hikaye ya da öykü) ve kahramanlarını analiz ederek başlamakta fayda vardır. Kahramanları analiz ederken ise genellikle her tanrının ya da tanrıçanın sahip olduğu temel özelliklere dikkat edilmelidir. Örnek olarak Zeus'un şimşeklerle özdeşleştirilmesi, Poseidon'un üç başlı yabası ya da Afrodit'in güzelliği ve çıplak olarak resim edilmesi gibi. Her usta sanatçı mitolojik konuları işlerken tüm bu mitolojik kahramanların özelliklerini itina ile betimlemişlerdir.

Örnek olarak sanat tarihinde resim alanında işlenen konulardan birisi ise Venüs'ün doğuşudur. Boticelli'ye ait olan Venüs'ün doğuşu isimli tablo ise içlerinde en bilindik olanıdır.

Resim 10: Sandro Botticelli, Venüs'ün Doğuşu (Birth of Venus), Tual üzerine tempera, 172.5 x 278.5 cm, 1485 (Le Gallerie Degli Uffizi)

" Tatlı gülüşlü Aphrodite, dalgaların köpüğünden doğdu. Bu doğuş şöyle oldu: bir ilkbahar günü sema bulutsuz ve berrak idi. Bütün yeryüzü taze çimenlerle kaplanmış, ağaçlar çiçek açmaya başlamıştı. Havada kokulu bir rüzgar esiyordu. Kuşlar neş'eli ötüşleriyle ilkbaharı selamlıyordu.

İşte böyle bir ilkbahar gününde, beyaz ve lekesiz gümüş deniz üzerinde hasıl olan dalgalar, Kıbrıs adasının kıyılarına hafif hafif çarpıyorlardı. Birdenbire köpüklü beyaz bir dalga kalktı, geldi, sahile çarptı. Oraya yosundan hoş ve yumuşak bir döşek bıraktı. Bu tabii döşekte çıplak bir kız yatıyordu. Bu kız, göklerde, yerlerde, denizlerde ne kadar güzel peri kızı varsa, onların hepsinden hatta Olympos'taki tanrıçalardan bile güzeldi. Bu eşsiz güzel bakire kimdi, nereden gelmişti? O, dalgaların köpüğünden yaratılan, tatlı gülüşlü, güzeller güzeli Aphrodite idi. Zephyros'un taze nefsi, hışıldayan dalgalar üzerinde, bir sedef kabuğu içinde onu uzun zaman denizde gezdirmişti. Sonra sahile gelince sedefin iki kabuğu açılmış, oradan bu güzel kız çıkarak kumlar üzerindeki yosun döşeğe uzanmıştı.

…onun göz kamaştıran güzelliği karşısında, Olympos'ta Zeus'un sarayında toplantı halinde bulunan bütün tanrılar şaşırdılar, ayağa kalktılar, onu yeni bir tanrıça sıfatıyla selamladılar, ona hoş geldin dediler ve yüksek bir tahta oturttular." (Can, 2011, s. 113, 114)

Resim 11: Zephyros (Batı rüzgarı. İlkbaharın müjdecisi)

Boticelli Venüs'ün Doğuşu isimli bu eseri ile tarihsel bir mit sahnesini yazınsal kaynaklardan öteye taşıyarak görsel bir niteliğe taşımıştır.

Ayrıca eserde sadece mitolojik olarak işlenen mitin ötesinde sanatçının biçimsel ve estetik kaygılarını da göz önünde bulundurmak gerekir. Böylelikle sadece eserin konusu değil sanatçının ve dönemin sanatsal anlayışı ile ilgilide bilgi sahibi olunabilinir.

"Boticelli'nin Venüs'ü o denli güzel ki, boynunun doğal olmayan uzunluğunun, aşağıya sarkan omuzlarının, sol kolun vücuda garip bir

şekilde bağlanışının farkına bile varmıyoruz. Veya şöyle diyebiliriz: çizgi zarifliği elde etmek için, Boticelli'nin doğaya karşı bu kadar özgürce davranışı, tasarımın güzelliğini ve ahengini artırıyor; çünkü böylece, Venüs'ün Gök'ten bir armağan olarak kıyılarımıza taşınmış, son derece yumuşak ve zarif bir varlık olduğu izlemini güçlendiriyor." (Gombrich, 2002, s. 264)

Ancak mitolojik bir kahramanı ya da olayı sadece bir sanatçı üzerinden değerlendirmemek gerekir. Mitolojik konularla ilgili birçok sanatçının farklı birçok eseri bulunmaktadır. Aynı konunun diğer dönem sanatçıları tarafından yapılmış eserlerinin incelenmesinde fayda vardır. Şüphesiz Venüs'ün Doğuşu konusu başka usta sanatçılar tarafından da ele alınmış ve konu edilmiştir.

Resim 12: William Bouguereau, Venüs'ün Doğuşu (Naissance de Vénus), Tual Üzerine Yağlıboya 300 x 215 cm 1879 (musée d'Orsay, 2019)

Resim 13: Alexandre Cabanel, Venüs'ün Doğuşu (Naissance de Vénus), Tual Üzerine Yağlıboya 130x 225 cm 1863 (musée d'Orsay, 2019)

Sonuç:

Güzel sanatlar ile ilgili eğitim verilen fakültelerde, sanat ve mitoloji ve benzeri içeriğe sahip olan derslerin sanatın birçok alanının anlaşılması açısından önemi büyüktür. Günümüzde halen daha birçok alanda önemli yer tutan mitolojik öğelerin anlaşılmasına da yardımcı olacaktır. Günlük yaşantımızda her an karşımıza çıkan birçok ismin kaynağının öğrenilmesi sağlanıldığı gibi özellikle yunan mitolojisi konulu sanat eserlerinin içeriği ile ilgili bilgi sahibi olmak açısından önemlidir.

Mitoloji ve sanat dersleri mitolojinin öğrenilmesi ve kavranması ayrıca mitlerin ve hikayelerin öğrenilmesi açısından önemli bir nokta oluşturmaktadır. Ayrıca sanat tarihi derslerinde konuların fazlalığı açısından üzerinde fazla durulmaya vakit bulunamayan eserlerin ve sanatçıların eserlerin konuları ve sanatçıların işlenmesi ve tekrar üzerinden geçilmesi ile pekiştirilmesinde önemli rol almaktadır. Bu ders kapsamında mitolojik konu ve onun içerisinde bulunan kahramanlar, günümüzde halen daha etkileşim alanları, mitolojik konuyu işleyen sanatçının yaşamı, dönemi gibi birçok konu öğrenilebilir.

Sanatın tarih boyunca en önemli konularından biri olmuş ve sayısız kere sanat eserlerinde işlenmiş olan mitolojinin bir ders olarak güzel sanatlar eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarında işlenmesi sanat tarihinin kavranması ve günümüzdeki etkileri ve kullanım alanları ile ilgili

olarak oldukça faydalı ve önemlidir.

Kaynaklar

aquamanmovie. (2018). 04 2019, 29 tarihinde http://www.aquamanmovie.net/: http://www.aquamanmovie.net/images/gallery/04.jpg adresinden alındı

Bluffton University. (2019). 03 07, 2019 tarihinde Bluffton University- Neptün Çeşmesi Fotoğrafları: https://www.bluffton.edu/homepages/facstaff/sullivanm/giambologna/0026.jpg adresinden alındı

Can, Ş. (2011). *Klasik Yunan Mitolojisi.* İstanbul: Ötüken.

Cincinati Art Museum. (2019). 06 22, 2019 tarihinde Cincinati Art Museum: https://www.cincinnatiartmuseum.org/art/explore-the-collection?id=19761060 adresinden alındı

DC Universe. (2019). 04 29, 2019 tarihinde www.dcuniverse.com: https://www.dcuniverse.com/encyclopedia/ares/ adresinden alındı

Gombrich, E. H. (2002). *Sanatın Öyküsü.* (E. Erduran, & Ö. Erduran, Çev.) İstanbul: Remzi Kitabevi.

Google Arts & Culture. (2019). 03 05, 2019 tarihinde Medusa- Caravaggio Merisi-Google Arts & Culture: https://artsandculture.google.com/asset/medusa/FAFPqU12CekL8Q adresinden alındı

Le Gallerie Degli Uffizi. (tarih yok). 04 02, 2019 tarihinde Le Gallerie Degli Uffizi: https://www.uffizi.it/en/artworks/birth-of-venus adresinden alındı

Marvel Comics. (2019). 04 2019, 29 tarihinde www.marvel.com: https://www.marvel.com/comics/issue/28055/dark_avengers_ares_2009_2 adresinden alındı

Maserati. (tarih yok). 03 07, 2019 tarihinde Maserati Türkiye: https://newspress-maserati.s3.amazonaws.com/images/thumbnail/14676-maserati.jpg adresinden alındı

Maserati. (tarih yok). 04 25, 2019 tarihinde Maserati/company: https://www.maserati.com/maserati/tr/tr/brand/company adresinden alındı

musée d'Orsay. (2019). 04 29, 2019 tarihinde musée d'Orsay: https://www.musee-orsay.fr/en/collections/index-of-works/notice.html?no_cache=1&zoom=1&tx_damzoom_pi1%5Bzoom%5D=0&tx_damzoom_pi1%5BxmlId%5D=016649&tx_damzoom_pi1%5Bback%5D=%2Fen%2Fcollections%2Findex-of-works%2Fnotice.html%3Fno_cache%3D1%26nnumid%3D016649 adresinden alındı

musée d'Orsay. (2019). 04 29, 2019 tarihinde musée d'Orsay: https://www.musee-orsay.fr/en/collections/index-of-works/notice.html?no_cache=1&nnumid=000098&cHash=ea1d63f48e adresinden alındı

National Gallery of Art. (2019). 04 2019, 29 tarihinde National Gallery of Art: https://www.nga.gov/collection/art-object-page.60687.html adresinden alındı

Wikipedia The Free Encyclopedia. (2019). 03 05, 2019 tarihinde Wikipedia Versace: https://en.wikipedia.org/wiki/Versace adresinden alındı

İDİL

THE USE OF GREEK MYTHOLOGIES IN ART AND MYTHOLOGY COURSE

Taylan ÇETİN

taylancetin(at)gmail.com

Çetin, Taylan. “The Use of Greek Mythologıes in Art and Mythology Course”. idil, 60 (2019 August): s. 1063–1070.
doi: 10.7816/idil-08-60-11

Abstract

Today, Greek mythology is still used in many fields and inspires. It is the name source of many objects used in daily life. Many brands still use elements of Greek mythology in their logos, names or promotions. In addition, the themes of the fantastic films, fantasy novels or stories read are based on Greek mythology. Even today, Greek mythology is so effective and widely used. One of the main subjects of visual arts in art history is Greek mythology. Many artists have produced countless works of art on this subject. The same mythological subject has been studied by many artists. It is possible to learn art and mythology or similar content in the faculties providing fine arts education, as well as stories, Greek mythology, myths, heroes, gods and goddesses and all other characters. Due to the high number of subjects of art history in fine arts education, there is not enough time for many details on mythological subjects. For this reason, mythology works should be processed separately and their contents should be processed in detail. Thus, the art history course will be supported, but it will be possible to compare artists and works of different periods. Greek mythologies, which occupy a very important place in the history of art today, should be studied in the faculties of fine arts education within the context of art and mythology or similar courses. Thus, it will be possible to define and learn many elements in terms of contemporary and art history.

Keywords: mythology, greek mythology, art and mythology